

Razmnožite sami omiljeno ukrasno bilje

Drvodelić, Damir

Source / Izvornik: **Gospodarski list, 2017, 42 - 43**

Journal article, Published version

Rad u časopisu, Objavljena verzija rada (izdavačev PDF)

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:108:097347>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-24**

Repository / Repozitorij:

[University of Zagreb Faculty of Forestry and Wood Technology](#)

Razmnožite sami omiljeno ukrasno bilje

Neke dekorativne biljke zbog nepotpune oplodnje i ostalih abortivnih oblika sjemena ne mogu se razmnožavati generativno već vegetativno, npr. cijepljenjem, jer se putem sjemena ne prenose sve osobine roditeljskih jedinki na potomstvo. Na pitanje našeg pretplatnika kako se može cijepiti ukrasno drveće i grmlje odgovara naš stručni suradnik doc. dr. sc. Damir Drvodelić

Prednosti cijepjenja su u ranijoj cvatnji i rađanju. Kao primjer je magnolija koja uzgojena iz sjemena cvate nakon 15 godine, a iz cijepa u drugoj godini. Na taj način u kratkom vremenskom razdoblju ispunjavamo željena svojstva i koristi od biljaka. Važne značajke s aspekta hortikulture koje se dobiju cijepljenjem su tip krošnje, boja i oblik lišća i prilagodljivost na urbane zahtjeve (soliterna stabla, žalosne forme).

Preduvjet cijepjenja je uspostavljanje bliskog kontakta podloge i plemke preko kambijalnog sloja (najbolje isti rod). Za uspjeh cijepjenja ključna je genetska i biokemijska podudarnost (kompatibilnost). U svijetu su poznati primjeri uspješnog cijepjenja unutar dva različita roda poput *Castanea* i *Quercus*.

Inkompatibilnost je čest uzrok nespojivosti. Nekada cijep prividno potpuno sraste, ali se nakon nekoliko mjeseci odvoji (gledičija cijepljena na bagrem). Može biti riječ i o naknadnoj (odloženoj) inkompatibilnosti nakon

Koristan alat i pribor kod cijepjenja su škare, nožić, ručna pila, vosak i materijal za vezanje. Primjenom voska sprečava se isušivanje, ulazak fitopatogena i mikroorganizama na mjestu spoja. Vosak ima antibakterijsko ili antimikrobno svojstvo. Može biti hladni i topli, a bolji je hladni koji se može napraviti u domaćoj radinosti od kalafonija, topljenog loja, pčelinjeg voska i etilnog alkohola. Materijala za vezanje ima puno a najčešće se koristi rafija, pvc traka i gumene trakice.

nekoliko mjeseci ili godina kad dolazi do razdvajanja ili pukotine na mjestu spoja.

Cijepiti se može u bilo koje godišnje doba. Prema fiziološkom stanju zrelosti koplanta cijepljenje može biti na zeleno i zrelo.

Kakve moraju biti podloge?

Kora podloge se treba lako odvajati od drva, odnosno u podlozi prilikom cijepjenja moraju kolati floemski sokovi. Podloge bi trebale biti od vrata korijena do mjesta spajanja čiste od grančica, prljavštine i zemlje. Kod zimskog cijepjenja trebalo bi ih unijeti u grijane staklenike 10-15 dana prije cijepjenja. Kod izbora podloge treba voditi računa da budu bezvirusne i otporne na patogene. Kod cijepjenja patuljastih oblika, podloga treba biti neka druga vrsta, iz razloga što generativna podloga može promijeniti karakter patuljastog oblika. Patuljasti oblici cijepse se na podloge iz reznica. Kod kuglastih formi koriste se podloge stablašica (*Ulmus carpini-folia* „Umbraculifera“ na podlogu *Ulmus glabra*). Stablašice jorgovana cijepse se na podlogu običnog jorgovana (*Syringa vulgaris*).

Jedan od glavnih nedostataka (ograničenja) razmnožavanja biljaka sjemenom je genetska varijabilnost ili raznolikost u potomstvu. Ona može biti značajna, jer se ponekad u potomstvu (u vrijeme prodaje) dobije visoki postotak sadnica loše kvalitete (savinuta stabljika, izostanak proizvodnice, neželjena boja lišća,...). Kultivar bukve s crvenim lišćem poznat kao *Fagus sylvatica* „Atropurpurea“ razmnožen sjemenom daje sadnice po boji lišća od crvene do zelene. Sadnice sa zelenom i prijelaznom bojom lista treba odstraniti pročupavanjem u trenutku kad se razvije prvi i drugi pravi list tako da ostanu samo sadnice crvenog lišća koje se prodaju kao kultivar *Fagus sylvatica* „Atropurpurea“ pri čemu postižu veću cijenu od zelenih i prijelaznih oblika. Ako navedeni kultivar cijepimo na podlogu obične bukve iz sjemena, svi cijepovi će imati isključivo crvenu boju i to tijekom cijele vegetacije.

Crvenolisna bukva

Svojim morfološkim značajkama (veličina, boja i oblik lista, konačna visina) kultivari bukve zaslužuju važno mjesto u krajobraznom oblikovanju. Bukva je otporna na niske temperature, biljne bolesti i štetnike i dobro podnosi orezivanje, pa se preporuča za podizanje formalnih živica koje mogu biti zelene (obična bukva), dvobojne (miješenjem obične bukve i kultivara bukve s crvenim listom) ili crvene (podignute kultivarima crvenoga lista). Postoje egzotični kultivari koji se uzgajaju kao soliterna stabla koja sa starošću dobivaju na hortikulturnoj vrijednosti i postaju pravi „živi spomenici prirode“.

Kultivare bukve s prošaranim ili obojenim listovima poželjno je saditi u uvjetima difuznog svjetla (pod zastorom krošanja drugih stabala ili nadstrešnicama). Ako se navedeni kultivari sade na izravnom suncu ono može oštetiti listove čime se umanjuje dekorativna vrijednost biljke.

Cijepljenje kultivara bukve obavlja se na podlogu obične bukve (*Fagus sylvatica* L.) uzgojene iz sjemena. Podloge trebaju biti starosti dvije ili tri godine. Najčešće se koristi bočno cijepljenje (bez prevršavanja podloge) u području vrata korijena podloge. Za ovu tehniku cijepljenja podloga i plemka mogu biti iste debljine, a moguća je i deblja podloga. Metoda se najčešće koristi za četinjače i zimzelene listače. Podloge se uzgajaju u kontejnerima nešto većih visina i 10-15 dana prije cijepljenja unose u grijane staklenike kako bi potjerale. Moraju se zaliti, ali ne previše. Plemke se uzimaju u vrijeme mirovanja vegetacije (dormantnosti), nakon otpadanja lišća, a prije prvih mrazeva. Čuvaju se u hladnim i vlažnim uvjetima (hladnjače s visokom zračnom vlagom). Kako bi se spriječio gubitak vlage najbolje je s matičnog stabla odrezati veće grane s kojih će se onda uzeti plemke. Za cijepljenje su najbolje 1-godišnje plemke, ali se može cijepiti i s 2-godišnjim pogotovo za potrebe sjemenskih plantaža.

Kod krajobraznog uređenja prostora svaki kultivar mora biti izabran po načelu „prava vrsta na pravom mjestu“ ili „ako znamo mjesto sadnje onda biramo vrstu“.

Crvenolisna viseća bukva

Kad je pravi trenutak za cijepljenje?

Cijepljenje se može provoditi od trenutka kada počinje novi rast korijena podloge, što se može uočiti promatranjem korjenovog busena koji se izvadi iz kontejnera (bijelo sitno korijenje) do momenta kad se na podlozi počinju otvarati pupovi. Važno je postojanje razlike u fiziološkom statusu podloge i plemke. Postupak cijepljenja je sljedeći:

Izgled dorađene plemke-cijep grančice s tri pupa namjenjene za kopuliranje

Rez na podlozi mora biti identičan rezu na plemki

Spajanje podloge i plemke

Vežanje podloge i plemke elastičnom gumicom za cijepljenje

Premazivanje mjesta spajanja voćarskom pastom

Izgled cijepljene kontejnerske sadnice. Podloga je sjemenjak obične bukve starosti 2 godine, a plemka je kultivar obične bukve *Fagus sylvatica* „Tricolor“

1. mjesto spoja na podlozi se očisti od grana (bez oštećivanja kore podloge)
2. oštrom nožićem za cijepljenje se napravi poprečni rez dubine do 5 mm (ne smije doći do centra ili srčike podloge)
3. iznad poprečnog reza se nožićem u visini 3 cm kosim zahvatom prema dolje i u dubini poprečnog reza izreže isječak koji se uklanja
4. plemka ne bi smjela prelaziti duljinu od 8 cm, na osnovi se napravi kosi rez iste duljine koji je analogan rezu na podlozi.
5. ugao na plemci treba biti što oštrije kako bi ista više prilijegala na podlogu, floemski dijelovi (kora) plemke i podloge moraju se podudarati kako bi osigurali nalijeganje i brzo spajanje.
6. nakon spajanja, spojne rubne površine podloge i plemke se premažu voćarskim voskom, a plemka se za stablo podloge pričvrsti rafijom ili pvc trakom. Prvi pup kod plemke listača treba biti sa suprotne strane plemke u odnosu na mjesto spajanja.

Nakon spajanja cijepovi se drže na toplom mjestu s visokom zračnom vlagom, dok plemka ne potjera. Nakon toga podloga se siječe škarama kosim rezom pod 45 stupnjeva iznad mjesta spajanja, tako da rez ne bude previše blizu mjestu spoja (zbog mogućih lomova), a ne smije biti niti predaleko, tako da ostane batrljak koji se kasnije osuši. Kut reza treba biti suprotan mjestu spajanja, tako da se vlaga ne zadržava na spoju. Rez na podlozi odmah treba premazati voćarskom pastom.

U prvoj godini nakon cijepljenja štetu na mladim cijepovima mogu načiniti mraz, sunčeva radijacija, vjetar, ptice, divljač i ostali nepoželjni čimbenici.

Pod njegovom cijepova najviše se podrazumijeva odstranjivanje izbojaka koji su potjerali iz podloge ispod mjesta spajanja, jer isti oduzimaju vodu i hranjive tvari plemci. Ostali radovi njege cijepova su prihrana, zalijevanje, zaštita od biljnih bolesti i štetnika, obrada zemljišta i uklanjanje cvjetnih pupova sa cijepa grančice.